

**Poloni Korin Imboma Pipia Talo
Tipe Topa Tirimu Ungumu
2 Korin
I Ungu Torumumunga Ungu
Pulu Mare**

Imbo marení kolo toko mane tikolio Pol imbomanga kou wapu ltimu, iye aposel paimbore molo lepamo ningo, Korin kombuna wendo oringi. Eno maindo mundumbei i pipia talo tipemu topa panjipelie Poloni yunge kongonomundo kape yunge konopu mandopa ltemomundo kape i unguma nimbe mundurumu.

Goteni nunge konopu ltenomu yunge kongono iyemunga konopu lerimu mele manda lepili nipili!

**Jisasini Nanga Kongonomu
Tendepaio Nimbe Lipe
Mundurumu Iyemando Goteni
Kongono Tirimu Mele Poloni
Nimbe Tirimu Unguma**

Poloni pipia tombaindo pulu polopa torumu unguma

¹ Na Pol, Goteni na kanopa ltimuna Kraist Jisasini yunge kongonomu tendepuwi nimbe lipe mundurumu iyemu, na kinye linonga Kraistinga ungumu pileli angenu Timoti peya molopolio Gotenga imbo talape kombu awili Korin moromelema kinye, Gotenga imbo kake telima

kombu Akaia provins tukundo kombumanga pali moromele imboma palindo i pipiamu eno topo tiro.

² Linonga Lapa Gote kinye Awili Jisas Kraist taloni eno kinye konopu noiko, eno konopu u nipili taka liko molaio nengili.

Poloni Gote kinye paa tereno nimu ungumu

³ Linonga Awili Jisas Kraistinga Lapa, yu Gote moromo, aku iyemu yu kinye kondo kololi ulu pulumu pepa wendo oromo, yu lino kinye umbunima wendo oromo wali konopu enge nimbe u nipili molangei nimbe lipe tapondoromo Gotela, yu kapi nimbo imbi nimbo pala mundemili.

⁴ Yu, lino kinye umbunima wendo oromo wali eno konopu enge nimbe u nipili molangei nimo Gote. Oi lino kinye umbunima wendo oromo wali Goteni lino konopu enge nimbe u nipili molangei nimbe lipe tapondoromo aku tepa mele imbo mare umbunima wendo ombalo wali aku teko konopu enge nimbe u nipili molangei ningo manda liko tapondangei nimbe yuni lino oi aku tepa lipe tapondoromu.

⁵ Linoni imboma manda lipo tapondopo konopu enge nimbe u nipili molangei nimolomunga pulumu i tepa. Kraist oi mindili norumu mele, kinye lino yandopa mindili nombo moromolo, aku tepala Goteni Kraist lipe tapondopa konopu enge nimbe u nipili molopili nimumunga lino konopu enge nimbe u nipili molangei nimbe lipe tapondoromo kala.

⁶ Lino mindili nombo umbunima meremolo wali eno konopu enge nimbe u nipili molko, mindili nolemala aulkena wendo ongo, molko

kondonge aulkena punge aku lipa tapondoli ulumu eno kinye pepili nimbo aku tepo mindili nombu umbunima meremolo. Goteni lino konopu enge nimbe u nipili molangei nimomunga lino kelepo enge nimbo moromolo wali aku ulumuni linoni eno konopu u nimbe enge nipili molangei nimbo manda lipo tapondoromolo kano kinye lino umbuni tirimelena mepo moromolo mele eno aku teko mindili noromele wali eno kape konopu toimbo topili enge nipili taka liko molongela.

⁷ Eno lino kinye tapu topo molopo, mindili peya noromolo mele eno lino kinye tapu topo molopo peya konopu enge nimbe u nipili moromolo kala nimbo pilipolio aku tekolio eno umbuni te tembalo wali ungu tukumemu tiye naa kolko enge ningo molongela konopu lepo moromolo.

⁸ Ango kame, ya kombu Esia provins lino kinye umbunima paa wendo orumuma eno wamongo pilengei nimbo tiemboi. Ulu umbuni orumuma paa awili lerimu wali lino paa kolomolo konopu lierimulu.

⁹ Aku umbuni wendo orumu wali lino kolomolo waimu wendo oromo konopu lierimulu. Imbomanga engemuni lino Gotenga kongono manda naa tendemolo. Nalo Gote imbo kololima makilko koinjo molangei nimo iyemu, yunge engemunga kau i kongono manda temolo nemili akumunga i umbunima wendo orumu.

¹⁰⁻¹¹ Aku ulu wendo orumumuni lino topa kondombai terimuna Goteni lino tepa koinjo ltimu. Umbuni mare wendo ombalo wali altopala lino tepa koinjo kau limbelo konopu litemolo. Enoni kape aku teko ningolio lino liko tapoko Gotendo

konge tenderingi. Linonga ningo konge tenderingima pilipolie Goteni lino lipe tapombalo ulu kanokolio imbo awinini Gotendo paa tereno ninge.

Pol konopu alowa tepa Korin naa purumungu kolo naa toru nimu ungumu

¹² Na andopo tero mele konopuni pilipolio ulu teruma pali tepo kondoru. Na eno kinye moloru wali Goteni kanopa kake teli uluma nimbe pimoma kau konopuna panjipo, na konopu talo naa pepili eno kinye tumbi tipo molopo ulu mare teru mele pilipolio molopo kondoru nimbo lipo manjipo tonu kolto. Walite tepo naa kenjiru nimbo pio mele eno manda nimbo tirumanga tonu kolopo i paa nio. Aku uluma konopuni pilipolio teru kinye mai kombuna aku tepa lipe manjili teni na naa taporumu. Goteni na kinye konopu noipelie taporumungu na aku tepo andopo moloru.

¹³⁻¹⁴ Eno manda kanoko ungu pulumu tumbi tiko pilinge unguma pipia topo tiro. Paimbo oi andopo kongono teru mele eno tumbi tiko naa liko manjirimele nalo linonga Awili Jisas ombalo waimu wendo ombalo kinye eno Kraistinga imboma molongena kanopolio tonu kolomolo mele enoni lino Kraistinga imboma aku teko molomolo kanokolio tonu kolko kau molangeila konopu ltemolo.

¹⁵ Eno aku teko molonge konopu lepolio eno tepo tonu kondopo wali talo tipo kanomboi nimbo nani eno moromelena oi ombo niu kanomu.

¹⁶ Na konopu leri mele i tepa. Kombu Masedonia provins pumboindo oi eno molongena ombolio, Masedonia pumbo. Altopa Masedonia tiye

kolopo eno molongena kelepo yando ombo kinye enoni na kombu Judia distrik puwi ningo liko tapangei ombo konopu leru.

¹⁷⁻¹⁸ Aku tembo niu mele konopuni naa pilipolio we niuya? Na i tembo, i tembo nimbo, nimbo panjiro mele maina imbomani konopu talo pepili ulu te naa tengeindo kolo toko temolo nimele mele na aku tepo naa nio. Ulu te temboindo paimbo tembo nio. Naa temboindo paimbo naa tembo nio. Goteni konopu alowa malowa naa tepa paimbo nimo mele nani i paa paimbo nio. Nani ungu te ee nimbo molo nimbo naa panjiro kano.

¹⁹ Na kame Sailas kame Timoti kame linoni eno moloringina ombo Gotenga Malo Jisas Kraistinga ungumu nimbo tirimulu, aku iyemuni konopu alowa malowa naa tepa, yu Gotenga iye toya tolimu. Tembo nimo ungumu paa tembalo.

²⁰ Goteni tembo nimbe mi lepa nimbe panjirimu kano uluma paimbo tepa moro tondombalo iyemu Kraist yu. Aku tepa moromomunga Gotenga ungumu paimbo tembalo nimbolio Gotenga imbi nimbo pala mundurumolo.

²¹ Lino kape eno kape Goteni enge tirimona Kraist kinye enge nimbo tapu topo moromolo. Lino yunge kongono tendangei nimbe Goteni lino kanopa lipe,

²² lino yunge imboma moromolo nimbo pilemili nimbe linonga konopuna tukundo Gote yuni nanga nimbe imbi topa, linoni pilipolio lino paimbo yunge imboma nimbe kanopa ltimu. Pele, paimbo yunge melema pali lino timbelo nimbo pilemili nimbe i teli oi yunge Mini Kake Telimu

linonga konopuna molopili nimbe tirimu.

Korin imboma moloringina Pol welea naa purumu ungu pulumu

²³⁻²⁴ Nani eno umbuni te naa timboindo kombu awili Korin kelepo welea naa oru. Goteni na karomo paimbo nio. Enoni Kraistinga ungumu paimbo ningo enge ningo pimelemunga eno enge ningo pilko molangei nimbo na enonga iye awilimu molopo, eno nokambo nimbolio manda naa nimbo. Eno enge ningo pimele ulu akumuni eno enge ningo moromelemunga eno tono kolangei nimbo eno peya tapu topo kongono teremolo.

2

¹ Akumunga na eno molongena altopola ombo wali umbuni timbo konopu lepolio naa oru.

² Nani eno umbuni tilkanje we imbo narini na teko tono kondolemalaya? Aku we imbo te molo, enoni kau na teko tono kondonge.

³ Aku tepo lipo manjipolio eno oi konopu topele toko molangei, pele na ombo kinye lino tono kolopo kopu tepo molamili nimbo nani umbuni timboma oi pilengei nimbo pipia te oi topo tiru. Enoni ungu pilko ulu tumbi nilimu tenge wali na teko tono kondangei konopu lepolio lino waye tono kolomolo.

⁴ Paimbo nani eno pipia te topo tiru wali eno oi teko moloringi mele pilipolio pipia tomboindo na kamelena paa mindili tepa konopu umbuni tepili kola tepo molopolio pipiamu topo eno tiru. Eno tepo umbuni tiemboi nimbo naa tiru. Nalo eno konopu paa lakopa mondoro ulumu ningo pilengei nimbo topo tiru.

Imbo teni eno tepa kenjimbelo wali yu tepili ningo tiye kolangei nimu ungumu

⁵ Nalo Korin iye teni tepa kenjirimu kano iyemuni umbuni te tirimu na kau naa tirimu. Enondo kape tirimu, nalo eno paa tepa torumu konopu naa leaio nio.

⁶ Imbo awinini kano iyemu ulu pulu keru terimumunga ningo tumbi tiko mindili tiringi kanomu, aku manda.

⁷ Kinye aku ulu keleaio! Yu mindili tiringi kanomu umbuni paa awili teni yu paa tepa mainye mundumbelo ningo kinye, undupe kanopili ningo mindili tiringi ulu tiye kolko yuni ulu pulu keru terimumu yu tepili ningo tiye kolko yu kondo kolko, konopu ame topili ulu mare teaio.

⁸ Akumunga yu paimbo konopu mondoromele ltemo nimbe kanopili ulu mare teaio nimbo enge nimbo konge tero.

⁹ Oi nani eno pipia topo tirumunga pulumu i tepa. Nani eno manda manjipo, teaio nio ungu enoni pilkolio waliwalima pilko liko teremele molo naa teremelenje, pilembo nimbo kano pipiamu topo tiru.

¹⁰⁻¹¹ Sataneni lino Kraistinga imboma moromolomunga kondi topa ulu teremoma pali lipo manjirimolo. Kuromanga nomi Satanenga engemuni lino topa mainye naa mundupilimunga linoni teko kenjirimele imbomanga ulu kerima tiye kolamili. Aku tepolio kano iyemuni tepa kenjirimu ulumu enoni tiye koromele mele nani kape aku ulu tero. Ulu te paimbo tepa kenjirimu lemo eno kondo kolopo lipo tapondopo Kraist kanopa molopili oi tiye koloru.

Pol Troas taunondo pumbelie Taitus naa kano-rumumunga konopu wango naa nimu

¹² Oi Kraistinga ungu tukume nimbo timboindo Troas taunondo puru wali Awilimuni na akuna kongono manda tembo aulkemu lipe tumbi tindirimu mele mona lierimuna kanoru.

¹³ Nalo nanga kongono tendeku angenu Taitus akuna naa omba molorumu koropo kelepolio nanga konopumu wango naa nimu wali Troas imbomando molaio nimbo tiye kolopo Masedonia provins puru.

Kraistinga kongono tenderingi iyema yunge engemuni enge ningo moloringi ungumu

¹⁴ Paimbo, konopu wango naa nimu nalo Goteni opa pule iye topa mainye mundupelie uwi nimbe lino Kraistinga imboma kumbe lepa alume nimbe yu pumbelie lino Kraist molopa teremo uluma pali temane topo tilipo andamili nimu. Akumunga yundo paa tereno nimolo. Yunge ungu nimbo tilipo andoromolo, aku ungumunga mune tolimu kombumanga pali pilko manda tenderemele.

¹⁵ Kraistinga mune pengamu toromona Goteni lino aku tepa mele mune pengamu toromona pimo. Aku mune penga toromomu imboma pali, mindili nolemala aulkena wendo ongo molko kondonge aulkena purumele imbomanga kape mindili nongo molko kenjinge aulkena purumele imbomanga kape, imunana mune toromo.

¹⁶ Nalo aku munemuni ungu talo nimo. Mindili nonge aulkena purumele imbomani Kraistinga temane pengamunga munemu pimele kinye lkupindi toromo. Kano munemu eno mini pali

kolonge ulu pulumu peremomunga aku tepa lkupindi toromo. Molko kondonge aulkena purumele imbomani ungu tukumemunga munemu pilkolio, eno koinjo molko kondoko kau punge ulu pulumu peremo mune tingo telimu pimele. Akumunga Kraistinga ungu tukumemu nimbe timbelo kongonomu narini manda tembaloya?

¹⁷Iye awinini Gotenga ungumu wamongo ningo naa tiko kolo toko bisnis mele teko kou mone awini limele mele lino aku ulu naa teremolo. Goteni lino i kongonomu tirimomunga Kraist kinye peya tendeku tipo molopo linonga konopu tumbi nimbe pepili Goteni kanopa molopili yunge unguma imboma nimbo tirimolo.

3

Goteni ungu koinjo mi lepa nimbe panjirimu ungumunga kongono tendeli imbomanga ungumu

¹Nalo aku tepo tero nio akumu nani altopo pulu polopo nanu kapi nimbo nanga imbimu nanu lipo ola mundumboi teroya? Molo imbo mareni teremele mele pilipolio temboindo na tepo moro mele eno pilengei nimbo imbo teni pipia ton-dopili nimbo mepo ombo eno lipo ondomboya? Molo linoni pipia aku teli te enoni lino tapopili ningo lino pipia mepo pumbo imboma lipo ondomolomu manda toko tinge nimoloya? Aku molo.

²Lino moromolo mele imboma lipe ondoromo pipia akumu eno Kraistinga Korin kombu moromele imboma pipia aku teko moromele konopu

Itemolo. Lino moromolo mele kanamili ningolio imbomani eno Korin imboma teremele ulu kanoko kambu toromele.

³ Eno Kraistini pipia topa mundurumu moromele mele we imbomani karomele. Linoni kongono teremolo akumuni Kraistini kano pipiamu torumu. Nalo pipia kanona peneni ungu te naa torumu. Koinjo moromo Gotenga Mini Kake Telimuni kano pipiamu torumu. Goteni yunge kini kou elke tolina imbi topa Moses tirimu mele tenga pipia naa torumu nalo eno imbomanga konopuna torumu.

⁴ Kraistini nanga konopuna kongono terenomuni imboma lipe tapondoli engemu tirimu ungu nimbe tirimona pilipolio Goteni na paimbo yunge kongono tendani nimbe kanopa ltimumu konopu lteo.

⁵ I kongono teromu nanga engemuni manda tero paa manda naa nimbo. Na enge te naa peremo. Gote yuni na enge tirimona nani i kongonomu manda tero.

⁶ Goteni nimbe panjipe mi lerimu ungu koinjomunga kongono iyemu molani nimbe yuni enge tirimona moro. Aku ungu koinjo nimbe panjipe mi lerimumu oi Moses molopili Goteni Israel imboma ungu mane tipe kou karu lelina ola imbima topa teaio nimbe tirimu mele, molo. Ungu koinjo nimbe panjipe mi lierimu akumu Gotenga Mini Kake Telimuni omba tepili nimu. Goteni oi Mosesindo imboma ungu mane tiwi nimbe yu nimbe tirimu ungu kanomani imbo mini pali kolonge ulu pulumu tirimo, nalo Gotenga Mini Kake Telimuni lino koinjo molopo kondopo kau pumolo ulu pulumu tirimo.

Goteni altopa nimbe panjipe mi lerimu ungu koinjomunga engemunga ungumu

⁷ Goteni kou elke tolina ungu mane topa Moses tirimu ungu mane akumani imbo molko kenjiko kau punge aulkemu akiririmu ungu manema wendo orumu kinye Gotenga enge pa telimu kinye wendo orumu. Aku pa enge nilimu Mosesinga kumbekeremu aku torumu kinye, ena karomele kinye mongoma yumi yami teremo mele Israel imbomani yunge kumbekeremu kanoringi kinye aku ulu terimu. Nalo altopa wali mare omba purumu kinye Mosesinga kumbekerena pa terimumu kelerimu. Kololi ulu pulumu perimu ungu manema aku tepa pa enge nilimu kinye wendo orumu ltemo

⁸ kinye, imbo koinjo molko kondoko kau puli ulu pulumu peremo Gotenga Mini Kake Telimuni tirimo ungumu kinye wendo oromo pa enge nilimu paa olandopa enge pembalo.

⁹ Imboma teko kenjirimelemunga mindili nangei nimbe kongono teremo ungumu enge te peya wendo orumu lemo kinye, imboma lipe tapondopa ulu pulu kerima tiye kolopa eno tumbi tindirimo kongono teremo ungumunga enge te peya wendo oromomu paa olandopa pembalo.

¹⁰ Kinye wendo oromo akumu paa lakopa pa enge nili olandopamu peremo. Oi wendo orumu enge pa teli akumu paa mainyendopa.

¹¹ Oi lepa naa pumbelomu wendo orumu wali enge pa telimu kinye orumu lemo, kinye lepa kau pumbelo ungumunga enge pa telimu paa olandopa ltemo.

Goteni altopa nimbe panjipe mi lierimu ungu koinjomunga kongono tendeli iyemani pipili naa kolko kongono teremele mele ungumu

¹² Kinye, Goteni ungu koinjo nimbe panjipe mi ltemo kongonomuni imboma paimbo tapopa kondoromo, aku ungu koinjomu paimbo lepa kau pumbelo, lipo manjipolio, imboma pali pilengei nimbo konopu toimbo topili mona nimbo tilipo andoromolo.

¹³ Oi Mosesini yunge kumbekerena pa tere-momu kumbulupe kiminyeki nimbei teremo ulu Israel imbomani naa kanangei nimbe maminye te lipe yunge kumbekeremu pipi tirimu. Lino Mosesini terimu mele aku tepo naa teremolo.

¹⁴ Nalo Mosesini yunge kumbekeremu maminye mele teni pipi tirimu, aku tepa mele Mosesini topa panjirimu unguma kambu toromele wali Israel imbomanga konopumu mele teni pange tendeli peremo. Kinye kape aku ulu we teremo. Kraist ipuki tilimalanje aku ulumu wendo omba pulka. Ipuki naa tirimelemunga we pange teli peremo.

¹⁵ Paimbo kinye walimunga kape Mosesini to-
rumu bukuna moromo unguma kambu torome-
lena pimele kinye maminye aku tepamuni enonga
konopuma we pipi tirimo.

¹⁶ Nalo imbo te konopu topele topa Awilimu ipuki tirimo kinye Awilimuni maminye mele im-
bomunga konopumu pipi tirimomu wendo lipe
ltenderemo.

¹⁷ Awili Jisas kinye Mini Kake Telimu konopu tendekumu ltemo. Mini Kake Telimuni kongono tepa moromona ulu teni pipi manda naa tirimo.

18 Akumunga lino Kraistinga imboma pali maminye mele teni aku topa pipi naa tirimomunga, Awilimunga imbimu enge peremo pamu omba angilipe kariapa melena mini mana teremomu kanopolio wali Awilimu kinye Mini Kake Telimu konopu tendeku ltemomuni lino tepa aku enge pa telimu lino kinye pepa olandopa olandopa enge pumbe telipe pupili nimbe yu mele apuwe leamili nimbe yu tepa moromo mele olando olando manda leko pangei nimbe teremo.

4

Jisasini lipe mundurumuna yunge kongono tenderemele iyema mingima maini teli mele moromelena tukundo mele walkumo peremo ungumu

¹ Goteni ungu koinjo nimbe panjirimumu olandopa, akumunga enge pa telimu olandopa. Imboma aku tepa lipe tapondoromo akumunga Goteni lino kondo kolopalie tepo kondamili nimbe i ungu tukumemu andopo imbomando nimbo tirimolo kongonomu tirimumunga pilipolio umbunima wendo oromo kinye kongono tiye kolamili konopu naa ltemolo.

² Lopeke teko teli uluma kinye, pipili teli uluma kinye, oi lipo umbulu tirimulu. Kolo naa topo, Gotenga ungumu nimbo alowa naa tenderemolo. Goteni kanopa molopili imbomani pali enonga konopuni pilkolio lino Gotenga kongonomu tenderemolona kanokolio tumbi tiko teremele ningo pilengei nimbo linoni ungu tukumemu mona nimbo para tirimolo.

³ Nalo ungu tukume nimbo tiro wali paimbo melteni pipi timona naa pilinge lemo aku pipi tili ulumu kombu kerina purumele imboma kinye wendo oromo.

⁴ Iye Kraist yu paa Gote none telimu moromo. Kraistinga imbi moromona au nimbe enge pa telimunga ungu tukumemunga pamu naa kanangei nimbe ya mai kombumu nokoromo gote kolo toli kuro Satan yuni Kraist paimbo ningo naa pimele imbomanga konopuni liko manjingei aulkemu pipi tindirimo.

⁵ Ungu tukumemu toya topo nio ungu nindu kano mele, nanu palo topo na iye pengamu moro nimbo naa nimbo tiro. Nani nimboindo, Jisas, Goteni lino nokopa kondombalo iye te lipo mundumbo nimbe kanopa ltimu iye nomi Kraist, yu Awilimu. Jisasini nando tewi nimu mele tepo, na eno Kraistinga Korin imbomanga kendemandemu moro nio kano, aku tepo ungu tukumemu mona nimbo para tiro.

⁶ Akumunga pulumu i tepa. Kombu tumbulu tolina pa tepili nimu kinye mai kombuna pa terimu kano Gote yuni linonga konopuna tukundo pa tenderimu. Linoni Gotenga enge pa telimuni Kraistinga kumbekerena pa teremo kanopo lipo manjemili nimbe aku ulu terimu.

⁷ Nalo maini tereleme mingi akumanga tuku imbomani enonga mele penga kou olandopa pulima lopeke teko noirimele aku tepa mele Goteni tirimo ulu niomu lino kinye peremo. Aku teremomunga imbomani kanokolio i enge paa penga olandopa lino kinye peremomu linonga enge te molo. Gote yunge engemu kau peremo ningo pilinge.

⁸ Waliwali, kombumanga pali, lino kinye umbunima wendo oromo nalo akumuni lino kamukumu topa mainye naa mundurumo. Wali marenga lino temolo mele konopuni pilipo tunduromolo nalo linonga konopumu kamukumu keru lepa tepa embambo naa tirimo.

⁹ Linonga opa pulemani lino teko kenjingei teremele nalo Goteni lino tiye naa koromo. Imbomani lino toromele nalo lino kamukumu toko naa kondoromele.

¹⁰ Jisas toringi kolorumu mele waliwali lino mindili nongo kolangei ningo lino teko kenjiko linonga kangimu toromele nalo naa kolopo we koinjo moromolo kano ulumuni Jisas we koinjo moromo lipe ondoromo.

¹¹ Aku nio ungumu i tepa. Lino koinjo moromolo iyemani Jisasinga kongonomu tenderomolomunga imbomani lino toko kondonge teremele kinye linonga kangindo kololi ulu pulumu peremomunga kolekala nalo naa kolopo we koinjo moromolo akumunga linonga kangimuni Jisas koinjo moromo mele pilengei mona liepili nimbe lipe ondoromo.

¹² Kololi ulumuni lino aku tepa topa kondombai teremo nalo koinjo molopa kau puli ulu pulumu eno kinye peremo.

¹³⁻¹⁴ Gotenga bukuna moromo mele i tepa,

Gote ipuki tiromunga nimbo para tiro, *(Sng*

116:10)

nimbe peremo. Awili Jisas kolorumu kinye topa makinjindirimu iye akumuni lino kape eno kape Jisas kinye peya topa makinjipe yu moromona lipe mepa pumbelo nimbo aku ungumu lipo man-

jipolio lino kape oi iyemuni ipuki tirimu mele aku tepo ipuki tirimolomunga nimbo para tirimolo.

¹⁵ Na kinye aku tepa umbunima wendo oromo akumu eno Kraistinga imboma lipe taponombaindo wendo oromo. Goteni we kondo kololi ulumuni anjo anjo pumbe imbo awini lipe tapondoromomunga imbo awini olandopa olandopa Gote kinye Paa tereno ningo yu kapi ningo imbi liko ola mundundengei nimbe aku ulu umbunima na kinye wendo oromo.

Jisasini lipe mundurumuna yunge kongono tenderemele iyema tiye naa kolko kongono enge ningo teremelemunga ungu pulumu

¹⁶ Aku tero ulumuni eno aku tepa lipe tapondoromo, na kinye eno kinye lino aku tepa ulu pengama wendo ombalo mele pilipolio umbunima na kinye wendo oromo wali apa, tiye teremo, kongonomu keleambo nimbo konopuna umbuni pepili naa moro. Paimbo nanga kangimu koromo nalo takiraki Goteni mini konopu talo koinjo kau ltenderemo.

¹⁷ I ulu lipo manjirimolo. Na kinye umbuni wendo oromoma ulu awili te molo; wali alaye kolo wendo oromo. Kano ulu umbunimani Gote enge pa telimu kinye moromona pumbo yu kinye peya aku kombu paa pengana molombolo aulkemu akirindirimo pilipolio i ulumu paa mele enge awilimu; umbuni wendo oromoma ulu tukumere molo lepamo nimbo pio.

¹⁸ Akumunga, na mongoni karo melema wambo kanambo naa nio; naa karo mele kanoma paa kanamboa nimbo moro. Mongoni karo melema pora nimbelo. Naa karo melema

waliwalima lepa kau pumbelo nimbo pilipolio nio.

5

Mulu kombuna angimo ulkemanga molomolomunga ungu manda lelimu.

¹ Aku tepo lipo manjipo moromolo mele niomunga ungu pulu te i tepala. Lino piltimolo, linonga ya maina kangimu, ulke takaina mele moromolo. Akumu purumbelona tekiringe wali Goteni ulke koinjo te lino molamili nimbe tepa wamopa noindirimomu lino timbelo, aku ulkemu maina imbomani takoromele aku teli ulke te molo. Akumu mulu kombuna waliwalima angilipe kau pumbelo ulkemu.

² Pele aku tepa ulkena tukundo molomolo nalo i teli oi ya mai kombuna i ulkena molopolio, lino tukundo molomolo ulke koinjomu Goteni linonga wale pakoli mele paa pakondopili nimbo umbuni kolopo konopuna kola tepo moromolo.

³ Akumu wali pakoli mele pakondombalo wali we naa molomolo nimbo pilipolio, kinye aku tepo moromolo.

⁴ Lino i ulke takaina molopolio wale pakoli te naa pakopo we moromolo nimbo pilipo mulu kombuna ulke timbelo akumu wale pakoli melemu pakomoloa nimbo umbuni kolopo konopuna kola tepo moromolo. Kinye pakopo moromolo kangimu kulupo topo lteamili nimbo aku tepo naa nimolo. I kangi kolombalo akumu kikulu topa koinjo molopa kau pumbelo. Oi kangimu taka tombalo nimbo linonga mulu

kombuna angimo kangimu pakamili nimbo moromolo.

⁵ Gote yunu lino koinjo molopa kau puli kangima angilipili nimbe lino i teli oi lipe tumbi tindipelie, altoko eno molonge nio mele paa aku teko molonge ipuki tiengei nimbe i teli oi yunge Mini Kake Telimu lino tirimu.

⁶⁻⁷ Aku ulu terimumunga Goteni nimu mele paimbo wendo ombalo nimbo pilipolio na kinye umbunima wendo oromo kinye tiye naa kolopo waliwalima konopu toimbo topili moro. Na ya maina kangimunga tukundo moro wali Awilimu kinye Yunge kombuna peya naa morom-bolo nimbo pio. Lino moromolo ulumu kanop-oliorenga molo, nalo konopuna lipo manjipolio ipuki tipo moromolo.

⁸ Nalo nani oi nio mele altopo niola. Konopu toimbo topili molopolio na maina kangimu i teli oi tiye kolopo Awilimunga nokoromo kombuna pumbo yu kinye peya molembalanje paa konopu lepo moro.

⁹⁻¹⁰ Konopu aku tepo lepolio Kraistini lino kot tendepa pilimbelo kinye lino pali yunge kumbekerena pumbo angilimolo. Aku wali oi ya mai kombuna kangimu kinye molopolio lino tepo kondorumulu molo tepo kenjirimulu mele pilipe apurupelie te te nimbe pundu tombalo. Akumunga, mai kombuna kangimu kinye molondu lemo kape, molo kolondu lemo kape Awilimuni kanopa penga pimo uluma paa teambo nimbo konopu kimbo tipo moro.

Lino Gote kinye altopo tendeku tipo molomolomunga ungumu

¹¹ Kotena angimolo nimbo pilipo Awilimu kinye pipili kolopo lipo manjirimolo akumunga imbomani Yu ipuki tieio nimbo paa enge nimbo nimbo tiro. Na konopuni pilipo uluma tepo moro mele Goteni tumbi tipe karomo. Eno kape nani tero mele enoni kanoko konopuni pilkolio aku ungumu paimbo ningo pilenge lemo paa nimbo pilto.

¹² I ungu nio akumuni enoni na iye pengamu konopu leangei nimbo nanga imbi olandopa molopili nimbo aku tepo naa nio, molo. Enoni na tero mele kanoko penga pilko, Poloni teremo mele iye mareni kanoko tunduko yunge ungu umbulkondo kolo toko nindirimele mele imbomani naa pilko, yu paimbo moromo mele pilinge kinye penga ningo manda anjo anjo konopu tiko ningo tinge aulkemu lipo ondambo nimbo nio. Imbo mareni imbo tenga konopuna peremo ulumu naa kanoko, mongoni kang'i tawendo kau kanoko penga pilko yu kapi ningo yunge imbi liko ola munduko ungu nimele mele na aku teko kanokolio kolo toko nimele iyemando manda pundu toko ungu paimbo mare manda ningo tiengei nimbo i unguma nio.

¹³ Iye mareni nando iye keke lepo tolimu morono ninge lemo aku manda. Gotenga kongono tendemboindo aku tepo keke lepo topo moro. Molo na konopu tumbi tipe pepili kongono tepo molondu lemo eno lipo tapondomboindo aku tepo moro.

¹⁴ Iye tendekumu linonga nimbe kolo wangopa imbomanga pali kolondorumuna lino yu ombele mepo lino pali yu kinye kolorumulu. Kraistini im-

boma aku tepa konopu mondoromo ulu lipo manjipolio yunge kongonomu paa tendambo konopu lteo.

¹⁵ Lino Kraistinga koinjo moromolo imboma linonga temolo uluma kele topo naa molamili. Linonga nimbe kolondopa makilipe ola molorumu iyemu kau lipo manjipo molopo yu kanopa penga pilimbelo uluma kau tepo molamili nimbe yuni imbomanga nindipe aku ulu tenderimu.

¹⁶ Aku tepo pilipolio na oi Kraistinga unguma naa pilipo konopu topele naa topolio maina konopuni pilipo imboma apururu nalo kinye, aku tepo imboma naa apururo. Oi konopumu perimu kinye paimbo oi Kraist kape aku tepo apurupo, yu molorumu mele pilipo tunduru, nalo kinye yu aku tepo pilipo naa apururo.

¹⁷ Konopu koinjo wendo orumumunga, i ulu ltemo lipo manjirimolo. Imbo te Kraist kinye tapu topa moromo kinye Goteni kano imbomu yu imbo koinjomu molopili nimo, yu paimbo imbo koinjomu moromo. Oi tepa kenjipe molorumu uluma kamukumu mainye purumu. Kinye ulu koinjoma yu kinye wendo oromo.

¹⁸ I ulu koinjoma pali Goteni kau teremo. Lino oi yu kinye opa pule molorumulu mele kinye aku teko naa molangei. Lino yu kinye tendeku tipo molamili nimbe Kraistini terimu ulu akumuni lino yu kinye tendeku tipo moromolo. Aku tepalie imboma yu kinye opa pule moromele mele tiye kolko na kinye kopu tepo molamili nimbe Goteni aku kongonomu lino tirimu.

¹⁹ Aku kongonomu i tepa: Kraistini linonga nimbe tenderimumunga Goteni lino maina

imboma kinye yu kinye opa pule naa molopo kopu tepo molomolo aulkemu lipe tumbi tindirimu. Aku tenderimumunga Goteni imbomanga ulu pulu kerima tiye kolopa, aku teko kenjiringimunga kot naa tendembo nimu. Imboma kinye na kinye tendeku tipo molamili nimbe Goteni kano ungumu imbomando ningo tiengei nimu.

²⁰ Lino imbi topa aku tepa kongonomu tirimumunga Kraistinga konopu tukundo molopo Gote yuni imboma i teko teangei nimbeindo linoni yunge nimu ungumu andopo nindemili nimu. Akumunga Kraistini lino kanopa ltimuna yu kolo wangopo eno paa enge nimbo konge tepolio Gote kinye opa pule toromele mele tiye kolko yu kinye kopu teko molangei nimolo.

²¹ Ulu pulu keru te naa terimu iyemu Goteni kano iyemuni linonga ulu pulu kerima lipe tapon-dopa mepili nimbe yu tirimu. Aku terimu wali yu paimbo ulu pulu keru teli iye te none terimu. Goteni aku terimumunga lino Kraist kinye peya tapu topo molopolio Goteni lino kanopalie imbo tumbi nilima nimbe karomo.

6

¹ Na Gote kinye kongono tapu topo tepo molopolio ya nindu ungu kanomunga ungu te peya eno enge nimbo nimboi tero. Eno Goteni we kondo kolopalie eno lipe tapon-dopa tepa kondorumu ulu kanomu we naa terimu, terimu ulumu we mainye naa pupili neio nio.

² Aku niomunga ungu te Goteni nimbeindo,

Nani we kondo kolopo eno kinye konopu noiru walimu wendo orumu kinye enonga ungu ningima pileru.

Eno mindili nolemala aulkena wendo lipo na kinye peya molko kondonge aulkena lipo mondombo walimu wendo orumu kinye eno tepo ltiu, *(Ais 49:8)*

nimbe peremo. Nani eno paa nimbo tiru, pileio! Goteni nimu walimu akumu paa kinye. Kinye, Goteni imboma kinye konopu noipe we kondo kolombalo walimu. Kinye Goteni imboma lipe tapondopa, mindili nolemala aulkena wendo lipe yu kinye peya molko kondonge aulkena lipe mondomballo walimu.

Poloni Kraistinga kongono tenderimumunga mindili norumu mele ungumu

³ Linonga kongonomu mainye naa pupili, ungu taka naa tondangei nimbo imbomani lino kanoko keru pilko ungumu naa pilko linge ulu te naa tere-molo.

⁴ Akumu molo. Imbomani lino kanokolio Gotenga kongono iyema moromolo ningo pilengei nimbo ulu ima teremolo. Aku ulu wendo oromoma i tepa. Umbunima lino kinye wendo oromo wali tiye teremo naa nimbo enge nimbo moromolo. Ulu umbuni lupe lupema lino kinye wendo omba, lino teko kenjirimele uluma wendo omba, lino mindili noli uluma wendo oromo.

⁵ Wali marenga imbomani lino koipeni toko, wali marenga ka tiko, wali marenga imbomani pali lino kinye mumindili kolko ru ningo lkiko tukundo tukundo ongo maku toko lino teko mundu mongo tenderemelela. Lino kongono

mindili nombo tepo, wali marenga uru naa pepo, wali marenga engele kolopo moromolola.

⁶ Lino ulu kake telima tepo, lipe manjili pengamu ambolopo, olo ame topili molopo, imboma kondo kolopo tepo kondoromolo. Lino Mini Kake Telimu kinye tapu topo molopo, imboma konopu mondoromolo ulu akumu kolo naa topo paa konopu mondoromolo.

⁷ Paimbo unguma nimbo, Gotenga engemuni kongono teremolo. Imboma opa tengeindo ele tolo melema ki ekondo ekondo ingi tiko amboromele mele lino aku tepo mele ulu tumbi nilima amboromolo.

⁸ Imbo marení linonga imbimu liko ola munduko, marení linonga imbimu teko mainye munduko; marení linonga ungu umbulkondo nindiko, marení kapi nimele. Kongono paimboma tumbi tipo teremolo nalo linondo kongonomu kolo toko teremele nimele.

⁹ Imbo marení lino kanoko imbi tirimele nalo marení peya molamili naa ningo, umbulu tirimele. Wali mare paa koltomolo konopu ltemolo nalo koinjo pumbo we moromolo. Lino teremolo mele kanoko kerí pilkolio tiye kolko konopu topele taio ningo pulteni toromele nalo lino toko naa kondoromele.

¹⁰ Lino takiraki konopu kerí awini peremo nalo akumu yu tepili nimbo tono kolopo moromolo. Koropa purumo nalo imbo awini tepo kamakoma ltenderemolo. Lino melte naa noili none teremo, nalo mele pulumu noirimolona teremo. Imbo-maní lino kanokolio paimbo Gotenga kongono iyema moromolo ningo pilengei nimbo aku tepo

moromolo.

¹¹ Korin imboma, linoni ungu te lopeke naa tepo, pali enondo nimbo para tirimolo. Eno paa lakopo konopu mondoromolo.

¹² Linoni eno kondo naa kolopo tiye kolamili paa manda naa nimolo nalo enoni lino kondo naa kolopo tiye kolamili nimelemunga konopu tendekuna naa pupili moromolo.

¹³ Lapalini enonga bakulumando nimele mele, kinye nani eno nanga bakuluma nimbolio nani eno konopu awili tipo mondoro mele enoni nando aku ulu teaio nimbo nio.

Kraistinga imboma kake telimu moromelemunga tawendo moromele imboma kinye tendekuna tapu toko naa molangei ungumu

¹⁴ Kraistinga imboma Kraist ipuki naa tirimele imboma kinye tendekuna tapu toko naa molangei. Liko manjeio. Ulu pulu kerima kinye ulu tumbi nilima kinye konopu tendekuna naa purumo. Pa telimu kinye tumbulu tolimu kinye popo naa tirimbele.

¹⁵ Kraist kinye kuromanga nomi tepa kenjili Satan kinye konopu tendekuna pupili morombelaya? Kraistinga ungumu pimele imboma kinye Kraistinga ungumu naa pimele imboma kinye konopu tendeku tipe peremoya?

¹⁶ Gote moromo ulke tempelemunga ulke kiripi kake telina kuro koinge melema manda meko pungo popo tongeya? Lino, koinjo molopa kau puli Gotenga kiripi kake telimu moromolo, yu lino kinye moromo. Yu kinye aku tepo moromolomunga ungu te Goteni oi nimbe panjirimo. Yuni nimbeindo,

Na nanga imboma kinye tendekuna tapu topo molopo, enonga imunana molopo eno peya andomolo.

Na enonga Gote molombo, eno nanga imboma molonge. *(WKP 26:12; Jer 32:38; Ese 37:27)*

17 Akumunga Tawendo imboma kinye, we melema anjiko kapi ningo popo toromele imboma kinye, eno kinye tendekuna naa molko, tiye kolko pungo kombu tenga lupe molko pangei.

Kalaro mololi melema tawendo imbomani anjiko popo toromele melema kinye ulu pulu keru peremo melema kinye akuma naa ambolko ulu te naa teaio.

Naa ambolko ulu te naa tenge kinye nani molamili waio nimbo eno yando limbo. *(Ais 52:11; Ese 20:34,41)*

18 Na enonga lapamu molombo, eno nanga bakuluma molonge. Na Gote enge olandopa peli iyemuni aku tepo nio, *(2Sa 7:8,14)*
nimu.

7

1 Nanga konopu monodoro ango kame, Goteni yunge imbo molongemando aku tepa nimbe panjirimu unguma eno kinye na kinye peremomunga pilipolio, kangindo kape konopundo kape kalaro mondoromo uluma tiye kolopo, Gote kinye pipili kolopo lipo awili tipolio ulu kake telima waye tepo molamili.

Korin Kraistinga imboma kinye ulu pulu keru te perimumu altoko konopu topele toko kanoko keru pilingimunga Pol paa konopu tirimu ungumu

² Enoni altoko lino konopu awili tiko mondaio! Linoni enonga imbo te tepo naa kenjipo, imbo te tepa kenjipili nimbo ulu te naa tepo, kolo topo imbo tenga melema toropo naa lipo, aku uluma naa terimulu.

³ Nalo aku nio ungu kanomuni nani enoni teko kenjiringi nimboi naa nio. Oi kape nindu kano, nani eno paa enge nimbo konopu mondoromu ulu teni manda tepa mainye naa mundumbelo, kololi ulumuni kape, we koinjo molopolio umbuni te wendo ombalo ulu teni kape, eno konopu mondopo tapu topo moromolo mele molamili nio.

⁴ Nani enondo nio ungumu pilko naa tunduko uluma pali tumbi tiko teko kondonge nimbo enge nimbo pilipolio nanga konopu wango nimo. Enoni tere mele imele pilengei nimbo eno paa olandopa kapi nimbo temane topo tiro. Lino kinye ulu umbuni awini wendo oromo kinye eno moromele mele pilipolio paa konopu awili tipo konopu enge olandopa pepili moro.

⁵ Aku tepo moromunga pulumu nembo. Oi na kombu Masedonia provins pumbolio, eno Korin imboma molko kenjiringi mele pilipolio konopu wango naa nipili alaye kolte kape manda naa moloru. Na kinye ulu umbuni lupe lupema wendo orumu. Imbomani na kinye karaye teringi. Konopuna tukundo umbuni tepa konopu wango naa nimona moloru.

⁶ Nalo Goteni imbo paa konopu umbuni pepili moromelema konopu wango nipili molangei nimo kano Goteni na konopu wango nipili molopili nimu kinye Taitus na moloruna orumu akumunga na konopu wango nipili moloru.

⁷ Nalo aku orumu ulumuni kau molo. Eno Korin imbomani Taitus yu teko konopu ame topili ningi akumuni Goteni na konopu wango tipo molambo nimula. Taitusini nando eno na kanamoloa ningo, na oi teko kenjiko, na teko konopu keru panjindingi mele tiye kolko altoko konopu topele toko eno na kinye kopu tepo molamili ningo konopu awini liko munduringi mele nimbe tirimuna pilipolio na konopu paa olandopa tiru.

⁸ Nani eno nimbo amenge tepo pipia oi topo mundurumu kanokolio eno paimbo umbuni terimu nalo akumu mandala. Paimbo nani pipia topo eno tirumuni eno wali alaye kolte konopu umbuni ltingi kinye pilipolio kondo terimu nalo

⁹ kinye na konopu tiro. Nani eno umbuni tiru akumunga konopu naa tiro. Eno oi nimbo amenge tepo umbuni tiru akumuni eno konopu topele tondorumu akumunga na konopu tiro. Gote yuni ulu umbuni akumu eno kinye wendo opili nimuna nani pipia topo tiru akumuni eno alaye kolte kape tepo naa kenjiru.

¹⁰ Eno Goteni umbuni tirimo akumuni eno teko kenjirimele mele kanoko keru pilko konopu topele toko, mindili nolemala aulkena wendo ongo, yu kinye peya molko kondonge aulkena pangei nimbe lipe mondoromona akumu paa, ulure molo. Nalo maina wendo oromo ulu umbuni akumani kololi ulu pulumu wendo oromo.

¹¹ Eno pilkolio, i Goteni tirimo umbuni akumuni eno tepa konopu topele tondorumuna ulu panga lupe lupema eno kinye wendo oromomunga paimbo tirimo mele wamongo pilko molangei. Unguma wambo pilipo, ulu pulu keru te lino kinye

naa pepili paa tumbi tipo molamili ningo teremele ulumu kinye, imbomani eno kolo toko teko kenjirimele nimele unguma eno mongo toko ningeindo popenge teko teremele ulumu kinye, enonga iye teni tepa kenjirimo kinye enoni pipili kolko yu iri toromele ulumu kinye, iye teni tepa kenjirimu wali ulure naa tepo we molorumulungu mongo limolo ningo mini lteko moromele ulumu kinye, lino Pol altopo kanomoloa, yu kinye popo tipo molamilia ningo moromele ulumu kinye, iye teni tepa kenjirimo kinye enoni enge ningo yu liko tumbi tirimele ulumu kinye, tepa kenjirimo iyemu tepa kenjirimungu mongo lipili ningo enge ningo teremele ulumu kinye, kano ulu penga teremelemanu ulu pulu keru eno kinye pemomu enoni naa ambolonge mele lipe ondopa, akumungu mongo te wendo ombalo kinye eno kinye mongo naa linge mele lipe ondoromo.

¹² Akumungu, paimbo eno umbuni tirimu pipiamu nani oi topo tiru nalo iye teni tepa kenjirimu nimbo pilipolio kano pipiamu topo naa tiru. Kano iyemuni imbo te tepa kenjirimu nimbo pilipolio topo naa tirula. Imbo talonga kau pipia topo eno naa tiru. Enoni nanga ungumu pilko tekolio na paa lakoko konopu mondoromele mele Gote kanopa molopili enongano paa pilko kondangei nimbo kano pipiamu eno topo tiru.

¹³ Akumungu nani eno kano pipiamu topo tiru kinye kanokolio moloringi mele kanoko keru pilko konopu topele toko teko kondoringi mele pilipolio na konopu wango nipili moloru. Nalo akumungu kau molo. Taitus konopu awili tepa lipe mundupelie eno moloringina orumu kinye enoni

pali yu liko tapondoringimunga Taitus yu konopu wango nipili molorumu akumu kanopolio na konopu paa olandopa tiru

¹⁴ Paimbo oi Taitus pilipe molopili eno kapi niu ungu akuma yu pumbe kanorumu kinye paimbo nimu nimbe kanorumumunga na pipili naa koloru. Aku tepala oi enondo niu kano unguma kape paimbola.

¹⁵ Taitus eno moloringina orumu kinye eno mini lteko pipili kolko paimbo onio, peya molamili ningo, yuni ungu nimu mele liko awili tiko pilko liko teringi ulu kanorumu kinye altopa pilipelie eno kondo kolopa olandopa konopu mondoromo.

¹⁶ Kinye na pilto, enoni uluma pali tumbi tiko teko kondonge nimbo enge nimbo pilipolio na konopu tipo moro.

**Poloni Kraistinga Korin
Imbomando Kombu Judia Distrik
Kraistinga Imbo Moromelema
Kou Mone Tiengei Liko Maku
Tangei Nimu Ungumu**

8

Kombu Judia distrik moloringi Kraistinga imbomanga kou mone lipo tapondopo tiemili ningo toya toko liko maku tangei nimu ungumu

¹ Manda, ango kame, kinye ungu te lupe nemboi, Masedonia provins Kraistinga imbo talape moromelema pali Goteni we kondo kolopa lipe

tapondorumuna moromele mele eno pilengei nimboi tero.

² Aku imboma kinye umbuni awini wendo orumu, paa mindili noringi ulumani eno molko kondongenje molo molko kenjingenje nimbe manda manjirimu kinye paa awili teko konopu tiko moloringi. Eno paa koropa pupili moloringi nalo Kraistinga imbo talape mare melema molo ltemoma lino kou mone melema olando lipo tapondopo tiemili konopu lekolio kou mone awini toya toko tiringi.

³ Enoni teringi mele kanopolio nani eno Korin imboma pilengei nimbo para tiembo. Masedonia provins imbomani kou mone timolo ningi mele tikolio, altoko mare peya olandopa liko tiringila. Enoni enongano konopuni pilkolio

⁴ na paa enge ningo konge tekolio ningeindo, Gotenga imbo kake teli kombu Judia distrik moromelema kombu marenga Kraistinga imbomani kou mone liko maku toko tingei teremele linoni kape peya lipo tapondopo tiemili ningi.

⁵ Aku ningi ungu pilipolio enoni kou mone tinge nimbo lipo manjirimulu mele tiringi nalo aku teko kau naa teringi. Eno enongano oi Awilimu tikolio, pele kape Goteni teaio nimu ungu te pilipo nani enondo niu unguma konopu talo tepa naa pepili paa pilipo lipo teamili ningo tumbi tiko teringi.

⁶ Masedonia provins imbomani aku teko teringimunga pilipolio eno Korin imbomani Judia distrik imboma we kondo kolko liko tapondoringi ulumu pulu polko teringi kinye Taitusini eno kou mone liko maku tonge mele lipa

tapondopili nimbo eno moloringina puwi nimbo lipo munduru mele aku teko liko tapondonge ulumu kamukumu pora nipili nimbo yu altopo eno moromelena opili tope tipo lipo mundumboi tero.

⁷ Enoni teamili nimele uluma pali paa enge ningo olandopa teremele kanomu. Kraistinga ungumu paimbo ningo enge ningo pilingeindo paa olandopa enge ningo pilko tiye naa koromele. Aku tepo pilipo moromolo mele imboma pilengei ningo taka liko naa nimele. Enge ningo imboma ningo tirimele. Eno paa awili tepa lipe manjili pepili Gotenga ungumu pilko moromele. Konopu talo naa pepa kolo toli ungu te eno kinye naa pepili Gotenga ungumu paa olandopa pilipo tepo molamili nimelela. Nani eno pulu polopo konopu mondorumunga enoni na paa olandopa konopu mondoromelela. Aku uluma olandopa teremele mele kinye aku teko imboma lipo tapondopo kou mone tiemili nimele ulu penga akumu kape olandoko teangei.

⁸ Ya eno Korin imbomani teangei nio akumu eno tope tipo naa nio. Eno Korin imbomani konopu mondoromele mele akumu paimbo teremelenje manda manjipo kanamboi nimbo imbo mareni imbo lupema kondo kolko paa lipo tapondamili nimele mele pilko kanangei, nimbo tiro.

⁹ Linonga Awili Jisas Kraistini eno we kondo kolopalie terimu mele eno pimele. Yu kamako molorumu nalo yuni eno lipo tapondambo nimbelie yu iye koropamu apuwe lepa molorumu. Na koropa pumbelo kinye eno mele awini kande kandema noinge nimbe enonga nimbe yu koropamu

molambo nimbe iye koropamu molorumu.

¹⁰ Kou mone liko maku toko tingemunga enoni teangei konopu lteo mele nemboi. Oi poinyemunga eno lipo tapondamili ningo kou mone mare pulu polko liko maku toringi kanomu, kinye kamukumu liko maku toko pora tiengei nio. Kombumanga pali imbomani akilio leko lipo tapondamili ningi nalo eno Korin imbomani kumbe leko lipo tapondamili ningo, kumbe leko kou mone liko maku toringila.

¹¹ Aku kani oi liko tapondongeindo konopu tiko kumbe leko lipo tapondamili ningi mele kinye, aku teko pilkolio kou mone yu mele mele ambolko moromelema wamongo pilko kamukumu kou mone tingema liko maku tangei.

¹² Imbo teni imboma paa lipo tapondambo nimbelie yuni noirimo melemanga mele mare konopu tipe lipe imboma lipe tapondopa tirimo kinye yuni tirimo melema Goteni kanopa penga pimo. Naa noirino melema liko tiwi ungu naa nimu.

¹³ Nani imbo mare mindili noromelema mindili naa nongo, eno mindili naa noromelema mindili nangei nimbo naa nio. Nani eno pali melema manda leko noiengei nimbo nio.

¹⁴ Kinye, enonga we noirimele melema molo ltemo imboma liko tapondonge. Aku kinye altoko walite eno melema molo lembalo kinye enoni kinye liko tapondoko melema tirimele imbomani mele awini noikolio eno liko tapondonge kinye tendeku tepili molonge.

¹⁵ Tendeku tepili molonge ungumunga ungu te Gotenga bukuna moromo. Akumu i tepa,

Imboma langi mana liko maku toringi kinye awini ltingima mare olandopa naa noiringi. Kelo teko ltingima molo naa lerimu. Awini ltingima kape kelo teko ltingima kape langi mana tendeku terimu, *(Kis 16:18)*
nimbe bukuna moromo.

Poloni Taitus kinye iye talo kinye eno Korin imbomani kou mone noirimelema ongo lingei nimbo eno moromelena lipo mundumboi tero nimu ungumu

¹⁶ Nani eno kondo kolopo lipo tapondambo nimbo lipo manjiro mele Gote Taitusinga konopuna molorumumunga Taitusini eno kondo kolopo lipo tapondambo nimbe pilipe moromola, akumunga Gotendo paa tereno nio.

¹⁷ Taitus aku tepa pilipe moromomunga nani yundo nimboindo Korin imboma moromelena pungo, imboma liko tapondoko kou mone tingema kamukumu liko maku tangei pungo nipuwi nio kinye pilipelie konopu tipe paa aku tepo tepumbo nimo. Yuni yunu konopuni pilipe paa aku tepo teambo nimbe pilipe moromo akumunga nani aku tepo Gote kinye paa tereno nio.

¹⁸⁻¹⁹ Linonga angenu te Taitus kinye peya tapu toko pangili nimbo lipo munduro. Ungu tukumemu nimbe tilipe andoromomunga aku iyemu Kraistinga imbo talapemani pali yu paimbo teremo ningo kapi nimele iyemu. Aku iyemu imbi topo lipo munduromunga ungu pulu te peya peremola. Kou monema lipolio Jerusalemendo timilindo mepo pumolo kinye Kraistinga imbo talapemani pali aku

iyemu kanoko likolio lino kinye peya tapu toko pangei ningi. Aku ningi ungu pilipolio yu eno Korin imboma moromelena puwi nimbo yu lipo munduro. Aku kondo kolopa lipe tapondoli kongonomu imboma Awilimu kapi ninge kinye yunge imbimu ola molombalo nimbo paa teamili nimbo moromolo. Linoni eno paa lipo tapondamili nimbo moromolo mele kape kanangei nimbo kano kou monema mepo pumolo.

²⁰ Enoni kou mone awini liko tapondoko tingema linoni lipolio Jerusalem mepo pumolo kinye kou mone tiringi imbomani Linoni kou tepo embambo tirimulu ningo linonga ungu umbulkondo nindiko iri naa tangei nimbo linonga angenu eno kanoko penga pilko kapi nimelemu kinye peya tapu topo andamili nio.

²¹ I kondo kololi kongonomu temolo wali Awilimuni teko kondoromele nimbe kanopili nimbo kano kou mone tingema wamongo nokomboi tero. Nalo akumu kau molo. Imbomani kape teremolo mele kanokolio teko kondoromele ningo kanangeila nimbo aku angenumu peya teamili nio.

²² Linonga angenu te elo kinye peya tapu toko pangei nimbo lipo munduro. Aku iyemuni wali awini kongono wamba enge nimbe terimu mele kanoru. Kinye kape Korin imbomani paimbo kou mone liko tapondoko tinge nimbe enge nimbe pilipelie eno moromelena paa pumbo tapomboi nimbe moromo.

²³ Taitus lipo munduro aku iyemu yu i tepa. Yuni na kinye peya tapu topo Gotenga

kongonomu andopo tepo enonga kongonoma tenderembolo iyemu. Angenu ongele talonga ungu te peya nio, Elo Kraistinga imbo talapemani eno Korin imboma moromelena palio ningo liko mundurumele iye taloni kongono terembelemunga Kraist kapi ningo yunge imbi liko ola mundurumele.

²⁴ Aku kani i teko teaio. Aku onge imboma kondo kolko tapoko tukundo likolio eno paimbo Kraistinga nimo unguma tenge tiko teremelemunga linoni eno kapi nimolo ungu we naa nimolo. Aku teko teremele ulu iye ongema kanangei liko ondonge wali Kraistinga talapena moromele imboma kanoko pilinge.

9

Poloni Korin imbomando Kraistinga imbo kombu Judia distrik moromelema engele paa koromele kani liko tapondoko mele mare we tiengei nimu ungumu

¹⁻² Eno Korin imbomani enge ningo Judia distrik imboma paa lipo tapondamila ningo moromele mele piola. Liko tapondongeindo teko moromele mele Kraistinga imbo kombu Masedonia provins moromele imboma konopu tipo temane topo tipo eno Korin imboma kapi nimbolio niyumuni, kombu Akaia provins ltemo kombu awili Korin imbomani oi poinyemunga kinye yandopa kape lipo tapondopo melema tiemili ningo nokoko moloringi mele Masedonia imbomando nimbo tiru kinye pilkolio Korin imbomani teremele mele manda lepo teamili ningo eno awinini melema tinge uluma teremelela, akumunga,

Gotenga imbo konopu kake teli kombu Judia distrik moromelema kombumanga pali Kraistinga imbomani liko tapondoko we tinge kou monema liko maku toko moromele mele eno Korin imboma pimelemunga eno ungu awini pipiana naa topo timbo kinye mandala.

³⁻⁴ Nalo na ombo wali Masedonia provins iye mare peya omolo lemo eno Korin imbomani kou mone tingema kamukumu naa liko maku tonge lemo nani kapi nimbo enoni teremele mele imboma temane topo tiru mele pilipolio paa mai kolombo. Eno Korin imboma kape mai kolonge. Akumunga pilipolio, na eno molongena ombo wali imboma kapi nimbo temane topo tiru mele paimbo aku teko teangei. Imbomani Poloni kolo torumu, yuni Korin imboma we kapi nimu ningo naa pilengei! Kou mone limboi omboma paimbo liko maku toko pora tiengei nimbo linonga angenu iye yupoko kanoma eno moromelena lipo munduro.

⁵ Na kinye eno Korin imboma kinye lino mai naa kolamili nimbo linonga angenu iye yupokondo enge nimbolio nimboindo na oi naa pambo eno kumbe leko pungo, Korin imboma liko tapondoko, tinge kou mone liko maku toromelema kamukumu liko maku toko noiko molangei wambo kani eno moromelena liko tapondangei kumbe leko pangei nimbo lipo munduro. Pele timolo ningo panjiringi mele kou kamukumu liko maku tokolio na nokoko molangei ombo wali pilkolio konopu u nipili imboma liko tapondongi kou mone awini na toya toko tinge. Kou kamukumu naa noiko nokoko molangei ondu lemo eno pilkip-

ili naa molko tinge kinye manda naa tembalo. Aku tepo nimbo pilipolio na oi naa wambo linonga iye angenupili pokondo eno liko tapondangei paio nimbo lipo munduro.

Poinyena langi imbo panjirimolo mele langi mongo aku tepama limolo

⁶ Kou mone toya toko tiengei nimbo niomunga ungu pulumu nembo pilengei! Imbo te langi imbo koltalo panjirimomuni langi koltalo lipe noromo. Langi imbo awini panjirimo imbomuni awini lipe noromo.

⁷ Imbomani imboma liko tapondoko melema konopu tiko tumbi tiko tirimele akuma Goteni kanopa konopu mondoromo kani eno imboma yu mele mele konopuni pilkolio kou mone i tepo imboma lipo tapondopo tiemili ningo pilkolio tiengei. Konopu keru panjiko naa tiengei. Naa tili-mala nalo imbomani tieio ningo enge ningo konge terelemunga tirimolo ningolio tinge ulumu manda naa tembalo.

⁸ Goteni eno mele paa awini manda timbelo noiko manda tendenge, waliwalima konopu u nimbelo uluma kinye, kongono tenge uluma kinye, melema molo lembaloma pali tipe manda tendembalo kani konopu kimbo naa tiko imboma liko tapondoko melema tiengei. Enoni liko tapon-doli ulu pengama pali manda tendangei nimbe aku tembalo.

⁹ Aku ulumunga ungu te Gotenga bukuna moromo, akumu i tepa:

Imbo teni poinyemanga langi imbo awini panjirimo mele imbo penga teni imbo koropama lipe tapondopa mele awini andopa moke

tepa tirimo. Pele aku tepa kondo kolopa
tepa kondoromo ulu pengama waliwalima
pepa kau pumbelo, Gote pilipe molombalo.
(Sng 112:9)

¹⁰ Langi imbo panjirimo iyemuni langi imbo top-
ili nimbe imboma tirimo Gote, yuni we imboma
langi lupe lupema nangei nimbe tirimo Gotela,
yuni enoni imboma liko tapondangei nimbe mele
paa awini timbelo. Enoni kondo kolopa tepa kon-
doli ulu pengama tenge kinye olandopa olandopa
teangei nimbe lipe tapondopa melema timbelo.
Langi imbo panjirimo wali langi mongo awini
toromo mele eno kinye aku tepa wendo ombalo.

¹¹ Waliwalima, imboma melema molo lembalo
kinye enoni kano imboma liko tapondoko mele
awini toya toko tiengei nimbe Goteni eno mele
awini timbelo kinye enoni enonga angenali mele
awini manda tinge. Aku kinye linoni Kraistinga
Judia distrik imboma lipo tapondopo, eno Ko-
rin imbomani mele awini toya toko tingema lipo
mepo pumbo timolo kinye aku teko angenali
liko tapondongemunga angenalini Gote kinye paa
tereno ninge.

¹² Enoni aku teko Gotenga imboma liko tapon-
doko melema tinge ulumu tengemunga ulu talo
wendo ombalo. Aku tenge kinye imbo mele molo
ltemoma molo naa lepa manda tembalo. Nalo
akumu kau molo. Aku tengemunga imbo awinini
Gote kinye paa tereno ningo yu kapi ningela.

¹³ Eno Korin imbomani Judia distrik imboma
aku teko liko tapondoko melema tingemunga
kanokolio we imbomani eno paimbo Kraistinga
imboma molko, yunge ungu tukumemu paimbo

pilko likolio yunge unguma pilko liko tenge tiko tenge mele kape enonga melemanga awini Judia imboma kinye imbo lupe lupema pali kinye toya toko liko tapondoko moke teko tinge mele kape, mona lembalona kanokolio Gote kapi ningo imbi liko ola mundunge.

¹⁴ Akumu kanokolio, Goteni eno Korin imboma paa olandopa we kondo koromo mele kanokolio Gote kinye ungu ninge kinye eno paa konopu mondoko Gotendo enonga konge tendenge.

¹⁵ Goteni mele paa penga olandopa we tirimu akumu linoni imboma nimbo timilindo pereremolo akumu Gote kinye paa awili tepo paa tereno nemili.

Iye Marení Poloni Tèpa Kenjirimo Ningimunga Pilipeliè Pol Yu Terimu Ulumu Pipia Torumu Ungumu

10

¹ Kinye nani ungu te paa pilengei nimbo, nimbo tiro. Nimbo timboindo Kraist yu kandiki tepa taka lipe molopa yunge imbi ola naa molopili nimbe molorumu mele na aku tepo nimbo molopolio, eno nimbo timboi ungumu paa wamongo pilengei nimbo, nimbo tiro. Iye marení nanga ungu umbulkondo nindikolio ningeindo, Pol yu eno Korin imboma kinye peya moromele kinye pipili kolopa eno mane tirimo, nalo eno kinye naa molopa kombu tenga lupe molopalie, pipili naa kolopa unguma enge nimbe topa tirimo nimele.

² Aku teko nimele ungu pilipolio aku teko naa ningo konopu topele tangei nimbo, eno enge nimbo konge tero. Molo konopu topele naa tonge lemo Pol tena lupe molopalie kau lino unguma pipili naa kolopa enge nimbe nimo nimele mele eno moromelena ombo. Eno kinye molopolio ungu mare pipili naa kolopo paa enge nimbo eno mane timbo. Enoni Pol tepa moromo uluma maina uluma kau teremo, Kraistini kanopa penga pimo uluma naa teremo nimele mele aku teko ningo molangei ondu lemo na paa pipili naa kolopo eno enge nimbo mane timbo kani aku teko naa ningo, konopu topele tangei nimbo, eno konge tero.

³ Lino paimbo mai kombuna we imboma peya moromolo nalo Kraistinga opa temilindo maina imbomani konopuni pilkolio opa teremele mele lupe, aku tepo konopuni pilipolio opa naa tere-molo.

⁴ Lino opa temilindo mai kombuna imbomanga opa teremele melema lipolio opa naa teremolo. Gotenga opa teli mele enge nilima lupe ambolopo, akumani opa pulemanga opa pape enge nilima ungu toromolo.

⁵ Mai kombumunga lipe manjili ungu nimelema tepo mainye mundupo, Gotenga unguma naa pilemili ningo eno paa kelkele toromele unguma tepo kenjipo, imbomanga Kraist kinye opa pule konopu litemelema lipo ambolopo ka tipo, imboma enonga konopumani Kraistinga unguma kau pilengei nimolo.

⁶ Eno Korin imboma kape, eno wemani konopu alowa teko nani teaio nio ungumu pilko liko teko

molonge kinye kanopolio nanga unguma naa pi-molo ningo liko tui tinge imboma ombo tepo tumbi timbo nimbo nokopo moro.

⁷ Imbomani ulu teremelema kanongeindo ulu tukumemu kangindo olando kau kanoko imbi tirimele. Ne iye teni na Kraistinga iyemu moro konopu lemo lemo na Kraistinga iyemu moro mele Pol kape aku nimbo mele Kraistinga iyemu moromola konopu liepili. Yu yunu kau Kraistinga iyemu moro konopu naa liepili.

⁸ Nani kongono teroma Awilimuni teani nimbe na enge tirimu akumu Awilimuni eno konopu enge pepili molangei liko tapondani nimbe na kanopa lipe imbimu tirimu. Eno molko kenjengei niwi nimbe na kanopa lipe imbimu naa tirimu. Aku tepa terimumunga nanga imbimu alaye kolte lipo ola mundupo kapi nio nalo aku teromunga na pipili naa kolombo.

⁹ Nani pipia topo eno tiro akuma lino pipili kolopo mini lteamili nimbe pipia topa tirimu ningo naa liko manjengei nimbo aku tepo nio.

¹⁰ Paimbo iye marenii ningeindo, Poloni pipia topa tipelie lino iri topa ungu enge nili mare nimo nalo lino moromolona oromo kinye kanopolio yu we iye pupu te. Imbi naa mololi te. Iye marenii ungu mane enge ningo tirimele mele yu aku tepa ungu mane naa tirimo nimbo karomolo nimele.

¹¹ Aku teko nimele iyema eno i teko pilengei, na eno kinye tendekuna naa molopo, kombu tenga lupe molopolio nani pipia topo pipili naa kolopo enge nimbo mane tiro mele kinye, eno morome-lena ombolio mane timbo mele kinye, paa tendeku tipemu. Aku pipiana topo panjiro mele

ombolio wali mane timbo ningo pilengei!

¹² Iye mareni lino iye pengama ningo enongano imbi liko ola munduko kapi nimele mele lino aku tepo temolo wali paa manda naa tembalo. Aku iyemani eno enongano konopuni pilkolio lino i tepo i tepo temolo kinye iye pengama molomolo ningo pilkolio aku teko terelemele. Eno enongano terelemele ulu kanoko konopuni pilko apurukolio lino iye penga olandopama ningo pimele. Aku terelemele iyema lipe manjili naa peli iyemani alowa teko terelemele munga lino eno enongano kapi nimele mele lino linongano aku tepo kapi nilimalanje paa manda naa telka.

¹³ Nalo lino linonga imbi lipo ola mundupo kapi nimolo ulu Goteni i teko manda teangei nimo mele aku tepa kau linonga imbi lipo ola mundupo kapi nimolo. Lino linongano imbi lipo ola mundupo kapi nimolo nimbo Goteni lino kanopa lipe kongono teangei nimbe tirimu mele kau pilipolio lino linongano imbi lipo ola mundupo kapi nimolo. Goteni lino kongono teangei nimbe tirimu kongonomu kinye eno Korin imboma kinye kongono telipo orumulu.

¹⁴ Goteni lino kongono teangei nimbe imbi tirimu akumunga linoni eno moloringina kumbe lepo ombolio wali Kraistinga ungu tukumemu nimbo tirimulu kinye Goteni lino kongono teaio nimbe tirimumu tiye kolopo kongono te lupe alowa tepo naa terimulu. Akumunga lino linongano imbi paimbo lipo ola mundurumolo. Eno moloringina ombo ungu tukumemu naa nimbo tilimalanje aku tepo Goteni kongono tirimu te tiye kolemalanje lino linongano imbi

lipo ola mundurumolo mele paa manda naa telka.

¹⁵ Goteni lino kongono teaio nimbe tirimu kongonomu teremolomunga kau linonga imbi ola mundurumolo. Imbo marenii kongono teremelemunga linoni kolo topo linonga imbi lipo ola naa mundurumolo. Eno ipuki tirimele mele olandopa pumbelo kinye linoni eno mane tipo kongono teremolo uluma enge pepa awili lepili kani imbo awinini Jisas ipuki tinge konopu ltemolo.

¹⁶ Aku tepa wendo ombalo wali kongono eno kinye teremolomu enge pepa awili tepa pembalo kinye lino eno moromele kombu anjikondo Kraistinga ungu tukume oi naa pileli imbomando ungu tukume manda pumbo nimbo timolo. Aku tepolio iye marenii andoko ungumu ningo tiringi kombuna naa pumbolio iye akumani kongono oi teremelemunga linoni terimulu naa nimbo, iye marenga kongonomunga linonga imbi lipo ola naa mundumolo.

¹⁷ Nalo Gotenga bukuna ungu te moromo mele pilipo temolo. Akumu i tepa:

Imbo teni imbo tenga imbi ola mundumbo
konopu lemo lemo Awilimunga imbimu
kau ola mundupili, *(Jer 9:26)*
nimbe bukuna moromo.

¹⁸ Imbo teni kongono teremo mele kanopa apurupe yu yunu imbimu lipe ola mundumbelo imbomu Goteni kanopalie i kongonomu paimbo temo, yu imbo pengamu nimbe kapi naa nimo, molo. Nalo Awilimuni imbo te molopa kongono teremo mele kanopa apurupelie yundo imbo pengamu nimbe kapi nimo imbomu kau paimbo

imbi ola moromo.

11

Iye mareni kolo toko Kraistini lipe munduru-muna kongono teremolo ningi iyemani teringi mele Poloni aku iyema na kinye tendeku tipe molo nimu ungumu

¹ Ungu nio wali enoni konopu naa lepo nio konopu lekolio nalo pilko moromele. Na tiye naa kolko we pilengei konopu lteo.

² Korin imboma, nani eno Kraistinga imboma kau molangei nimbolio nimbo panjipo eno manda lepo ambo wenepo te lopa kumbu naa teli iye purumomu mele Kraist kinye pangei nimbo yu timbo nimbo pilipo moro akumunga Goteni imboma kanopa lipe yu kau liko awili tiko pilko molko, iye lupe tenga unguma naa pilko lombili paa naa pangei. Iye te lupe lombili pungei kinye paa konopu keru panjimbo nimbe moromo mele na aku tepo konopu lepo moro.

³ Kraist kinye kau pangei nimbo moro nalo nani pilto. Waimbe kolo toli uluma pali pimomuni oi ambo Ipu kiyengo nimbe kolo topa kondi topa lipe loi tirimu kinye pilipe lipe lombili pumbe loi lerimu mele eno aku teko iye mareni kondi toko liko loi tinge kinye enonga ungumu pilkolio ningemuni, Lino Kraistinga imbo kake telima kau ningo yu enge ningo pilko yunge ungumu kau pilko liko teko moloringi mele tiye kolko konopu alowa tekolio, iye lupemani kondi tongema lombili pungo loi lengenje nimbo mini ltepo moro.

⁴ Imbo te lupeni eno moromelena omba, nani Jisasinga ungu tukumemu nimbo tiro mele naa

nimbe tirimo, yuni Jisasinga ungumu nimbo tiro nimbelie imbo tenga ungu lupe te nimbe tirimo kinye eno we pilko liko moromele. Molo, mini nimele akumu te lupe, eno oi Mini Kake Telimu ltingi akumu molo, te lupe, akumu enonga konopuna pumbe peremo kinye we pepili ningo kamukumu ltimele. Molo, iye mareni kolo toko ungu tukumemu nimbo tirimolo nimele kinye nani ungu tukumemu eno nimbo tiru ungumu tiye kolko kano iyemani ningo tirimele ungumu kau ungu tukumemu ningo, taka liko pilko ltimele konopu lepolio mini ltepo moro.

⁵ Oi enongano imbi pala tondoromele nindu, kano iyema eno paimbo Kraistini Yunge kongonomu tendepaio nimbe lipe mundurumu iyema moromolo nimele aku iyemando linonga ungu mane tili iye awilima nimele, aku iyemanga na maindo naa moro konopu lteo.

⁶ Na ungu nimbo tiemboi ulumu imbo teni ungu imbo naa tondoringi aku ungu paimbo nimelenje nalo na Kraistinga unguma paa lipo manjiro. Eno mane tiro kinye unguma wambo pio mele waliwalima eno karomele.

⁷ Gotenga ungu tukumemu eno nimbo timboindo nanga imbi mainye molopili nimbo aku tero kongonomunga melema tiengei naa niu. Nanga imbi mandopolio enonga imbi lipo ola mundundembo nimbo aku ulu teru. Nani aku tepo teru ulu akumu tepo alowa tenderuya?

⁸ Eno lipo tapondopo Kraistinga kongono tendepo moloru kinye Kraistinga imbo talape lupe mareni na liko tapondoko kou mone tiringi nalo aku wali aku imbomanga kongono naa tendepolio

aku koumu wapu mele ltiu.

⁹ Na eno kinye molopo kongono teru wali na melte molo lerimu kinye nanga angenupili kombu Masedonia provins molko oringi. Akumani kau na liko tapondoko mele molo lerimuma pali meko ongo na tiringimunga eno Korin imbomando na liko tapondoko melema tieio nimbo eno umbuni te naa tiru. Na enondo liko tapondaio nimbo umbuni te paa naa timbo nimbo konopu leru mele kinye kape aku telipo pumbo konopu lteo.

¹⁰ Na aku tepo paimbo tero mele tembo nimbo enge nimbo nimbo panjiro mele paa mi lepo Kraistinga ungu paimbomu na kinye peremomunga paimbo nio. Nani eno Korin imboma moromele kombu Akaia provins kombumanga pali andopo ungu tukumemu nimbo timbo kinye kou moneni topo toko lieio naa nimbo nio akumu paimbo nio. Aku tepo na nanu kapi nio ungumu imbo teni kolo toromo ungumu naa ninge.

¹¹ Enonga kou mone naa limbo nio akumu ambe temona nioya? Nani eno konopu naa mondoro-munga aku tepo nioya? Paa molo! Na eno paa konopu mondoro mele Goteni pimo.

¹² Melte tieio paa naa nimbo akumunga pulumu i tepa. Iye mare enonga imbi liko ola munduko imbomani linonga unguma pilkolio linoni kongono teremolo mele kinye Poloni kongono teremo mele kinye tendeku tipe, yu kinye lino kinye peya Kraistini lipe mundurumu iyema molopo, kongono teremolomunga melema limolo ningo kanangei ningo teremele mele paa naa teangei. Imbomani kano iyemanga ungu kolo tolima paa naa pilengei nimbolio aku iyemani kongono teremolomunga

melema tieio nimele mele nani paa naa tepo, na imboma lipo taponodopo Kraistinga kongono tenderomunga melema naa ltio mele altopo kape paa naa limbo.

¹³ Aku teko teremele iyemani imbomani lino Kraistini lipe mundurumu iyema moromolo ningo kanangei ningo kolo toko andoko Kraistini lipe mundurumu iyemani kongono teremele mele eno aku teko manda leko andoko kongono teko moromele.

¹⁴ Aku teremele mele kanokolio konopu kimbo tiko naa molangei. Kuromanga nomi Sataneni kape imboma kondi tombaindo yu paimbo moromo mele apuwe lepa mulu kombuna ensel te pa telina moromo mele molambo nimbe aku tepa none teremo.

¹⁵ Sataneni aku tepa teremo lemo yuni teremo mele yunge kongono tendeli kendemande iyema imbomani lino kanokolio iye tumbi nilimunga kongono tendeli kendemande iyema moromolo ningo kanangei ningo aku teko manda leko kolo toko tenge kinye kanokolio konopu awini kimbo naa tieio. Altopa imbo akumanga aku ulu teremelemunga Goteni pundu tombalo.

Pol Kraistini kongono tendepuwi nimbe lipe mundurumu kongonomu tendembaindo mindili norumu mele ungumu

¹⁶ Nani oi nindu kano mele altopo nio. Konopu naa peli iyemu moro ungu naa neio. Nalo na aku teli iyemu konopu lenge lemo nani iye keke lepo tolimuni teremo mele nanga imbi olando munduro unguma pilko taka liko molaio.

¹⁷ Nani na iye awili pengamu nimbo aku tepo nimbo kenjimbo kinye Awilimuni oi molopa terimu wali nimu mele naa nimbo. Keke lepo toli iye teni nilka mele na nanu imbi lipo ola mundupo nimbo kenjimbo.

¹⁸ Mai kombuna imbomani enonga imbima liko ola mundurumele mele iye awinini aku teko terelemunga na aku tepo nanga imbimu nanu lipo ola mundupo kapi nimbo.

¹⁹ Eno keke lepo naa topo lipe manjili peli imboma moromolo konopu ltemele nalo keke lepo toromele iyema keke lepo we tangei ningo tiye kolko aku unguma we taka liko pilko moromele.

²⁰ Iye mareni eno ka kongono tirimele, molo enonga kongono we tendaio nimele, molo eno ningo ame tondoko enonga melema we ltimele, molo eno liko loi tiko kolo toromele, molo lino iye penga awilima moromolo. Eno imbo kerima moromele nimele, molo linonga unguma paa pilengei, lino paa lombili wangei ningo enge ningo eno larauwe toromele kinye kape, eno Korin imbomani aku teko tereleme iyema pali aku teko teangei ningo tiye kolko iye pengama, paa tereleme ningo enonga unguma taka liko pilko moromele.

²¹ Aku iye pengamani tereleme mele lino tamba nimbe eno Korin imboma kinye molorumulu wali manda naa terimulumunga kondo teremo. Nalo iye teni yu moromo mele kinye, yu kinye uluma wendo oromo mele kinye, pipili naa kolopa enge nimbe nimbe para tirimo lemo kinye i nio ungumu keke lepo ungu langopo nimbo na kape moro mele kape na kinye ulu wendo oromoma

kape pipili naa kolopo enge nimbo tumbi tipo nimbo tiemboi.

²² Aku iyema Hibru iyema lemo na kape aku iyemula. Aku iyema Israel iyema lemo na kape aku iyemula. Aku iyema anda kolepa Abrahameni kalopa ltimu iyema lemo na kape aku iyemula.

²³ Aku iyema Kraistinga kongono tendeli kende-mande iyemaya? Eno Kraistinga kongonomu tenderemele mainyendopa mele, na Kraistinga kongonomu paa olandopa tendeli iyemu moro. I na nanu imbi lipo ola mundupo kapi nimbo nio ungumu keke lepo toli ungu mele nio. Na Kraistinga kongonomu mindili nombo olandopa terula. Na wali olandopa ka ulkena peru. Na wali paa awini koipeni toringi mindili noru mele aku iyema tepo mainye munduro. Wali awini na koromele makona puru.

²⁴ Juda iye nokolimani na walite walite ningo ka tiko na undupo kanambo ningolio ka pulteni 39 ningo toringi. Aku lipe popo tipe wali kite pakera toringi.

²⁵ Wali yupoko Rom iyemani na mapuni toringi; walite Juda imbomani na kouni toringi, wali yupoko na sipina andoru kinye topa bultupe kamukumu keru lierimu; walite sip te aku terimu kinye na nomu kutana tukundo ipo leli tangoli wali talo peru;

²⁶ ulke tenga wali awini naa pepo, kombu lupe lupemanga awini pelipo kau andoru; andoru kinye wali marenga pondeanga na nona purula; wali marenga wapu noli iyemani na toko melema wapu lingei teringila; wali marenga

nanga Juda imbomani na tongei teringi; wali marenga Juda imbo talapena tawendo imbomani na tongei teringila; wali marenga taunomanga na tongei teringi; wali marenga na kombu ku lelina andoru kinye na topa kondombai ulumare wendo orumu; wali marenga nomu kutana na no wangorula; wali marenga iye marenii kolo toko lino Kraistinga iyema moromolo ningolio nanga kongonoma pipi tindingei teringila.

²⁷ Mindili nombo umbunima pepili kongonoma andopo tepo, kongono terumunga wali awini uru naa pepo, wali awini engele kolopa no wali tepili molopo, wali awini langi naa nombo we pepo, wali awini ali terimu kinye wale pakoli pakombo te naa lerimu kolona paa koloru.

²⁸ Akumu kau molo. Umbuni mare peya na kinye wendo oromo. Waliwalima nani Kraistinga imbo talapema nokomboindo konopu paa awini lipo munduromunga na konopuna umbuni awini pepili moro.

²⁹ Kraistinga imbo te yu enge nimbe moromo mele pora nimo kinye na kape yu kinye kondo koromunga konopu enge pepili naa moro. Melteni Kraistinga imbo te kondi toromo kinye yuni enge nimbe pimo mele tiye kolopa tepa kenjirimo kinye na paa kamelena mindili teremo.

³⁰ Nanga imbi nimbo pala mundumbo lemo na tepa tamba timbei teremo uluma nindu kano mele nimboi tero.

³¹ Awili Jisasinga Lapa Gote, yunge imbi waliwalima lipo ola mundurumolo, yuni ungu i nioma kolo toromo manda naa nimbelo.

³² Kombu awili Damaskus na puru wali iye

nomi king Aretasinga kombu nokondorumu iye awilimuni ami iyemani na ambolko liko ka tiengei, Damaskus pape kerepuluna nokoko angilengei nimuna nokoko angileringi.

³³ Nalo pape ombona nokoko angileringimunga nanga angenupili mareni na wale basketena lakilkolio papena ka moko toko liko tawendo munduringi. Aku teringimunga aku iye awilimuni na ka timbei terimumu ka naa tipili nimbo kowa puru.

12

Pol mongo indi kumbu tepa kanopalie ungu enge nili mare awini pilerimu kinye melteni yunge kangina torumu ungumu

¹ Nani nanu kapi nimbo nanga imbimu nanu lipo ola munduro mele paa lipo ola mundumbola. Aku tepo, na nanu imbi lipo ola mundupo kapi niomu ulu pengama naa tero kani eno kinye na kinye lino naa lipe tapondombalo nalo Awilimuni mongo indi kumbu tipelie ungu lopeke tepa peremo mare lipe ondorumuma nimbo tiemboi.

² Kraistinga iye te kanopo imbi tiro, aku iyemu poinye 40 omba pupili oi Awilimuni yu lipe mepa mulu kombu paa olandopamu aku mulu kombu yupoko tipemu nimelemunga tukundo mepa purumu. Aku iyemu kangi pali meli purumu molo minimu kau meli purumunje, na naa pilto. Goteni kau yunu pimo.

³⁻⁴ Aku iyemu, Goteni mulu kombu paa pengana lipe meli purumu mele pilto, nalo akumu kangi pali mepa purumu molo minimu kaunje, na naa

pilto. Goteni pimo. Aku iyemuni ungu mare pilerimu aku unguma imboma pilengei ningolio imbomani ningeindo perelemala. Imbomani naa ningo tiengei ningo mi toromele unguma pilerimu.

⁵ Iye te aku tepa ulu te terimu nio iyemunga imbimu lipo ola mundundupo kapi nindimbo nalo nanga imbimu lipo ola mundupo kapi naa nimbo. Nanga imbimu lipo ola mundembo nimbolio na enge te naa peremo mele kinye umbuni na kinye wendo oromo mele kinye kau nimbo tipo imbi lipo ola mundumbo.

⁶ Molo nani paimbo nanu kapi nimbo nanga imbi lipo ola mundulkanje, paimbo unguma kau nilkamunga na keke lepo toli iye te naa molka. Na kinye uluma wendo orumu temanemu imbomani pilkolio nanga imbi liko ola mundunduko na liko awili tilimalanje manda naa telka. Na we tepo molopo ungu nimbo tiroma kau kanoko pilkolio na moro mele tumbi tiko pilengei.

⁷ Goteni na mulu kombuna mepa pumbe na mele paa pengama lipe ondorumu kanorumunga Goteni na none naa teambo nimbe nanga kangindo mindili nombu molombo melte tirimu. Aku melemu kuromanga nomi Satanenga kendemande teni na mindili nopili nimbe waliwalima mindili tirimo.

⁸ Awilimuni na lipe tapondopa umbuni akumu wendo lindipili nimbo wali yupoko yundo enge nimbo konge teru,

⁹ nalo yuni umbunimu wendo naa lipelie nando nimbeindo, imbo te enge naa peremo kinye nanga engemuni yu enge paa olandopa peremomunga

nani nu we kondo koro ulumuni nu manda molo-
nio nimu. Yuni aku tepa nimumunga ulu mareni
na tepa tamba tirimona Kraistinga engemuni na
kinye peremomunga paa tonu kolopo moro.

¹⁰ Na Kraistinga kongono tenderomunga kuro
topa kangi tamba nimo molo konopu enge naa
peremo kinye kape, na teko kenjiko ungu taka
tondoko teko pipili kondoromele kinye kape, na
kinye umbuni awini wendo oromomunga mindili
noro kinye kape, imbomani na konopu keru pan-
jikolio na umbunima wendo opili ningo na teko
kenjiko mindili tirimele kinye kape, na konop-
una umbunima tepa wango naa nipili moro kinye
kape, aku tepa umbunima wendo wendo oromo
kinye na enge te naa peremo kinye, Kraistinga
engemu na kinye pepa na nokoromomunga enge
pepili molopo konopu wango tipo aku uluma
wendo opili nimbo moro.

*Poloni Kraistinga Korin imboma Kraistinga
ungumu enge ningo pimele mele tiye naa kolko ka-
mukumu enge ningo pilko molangei nimu ungumu*

¹¹ Nanga imbi ola molopili nimbo nanu kapi
nimbo kano ungu niomu manda naa tepili, nimbo
kenjipo keke lepo toro nalo enoni na aku ulu
teambo nimele mele tero. Aku iyemani na ningo
kenjiringi kinye eno pilengei eno Korin imbomani
na iye pengamu ningo kapi nindilimalanje paa.
Na paa imbi moromo iyemu konopu naa lteo nalo
aku iyema lino Kraistini nanga kongonomu ten-
depaio nimbe lipe mundurumu iye penga awili
olandopama moromolo nimele iyemanga na iye
mandopa te naa moro.

12 Kraistini Nanga kongonomu tendepaio nimbe lipe mundurumu iyemani teremele mele na eno kinye molopolio na aku teli iye te moromo ningo kanangei nimbo nani aku tepo ulu mare teru. Na paa mindili noru umbunima we meambo nimbo tiye naa kolopo enge nimbo molopolio, ulu enge nili awini lupe lupema tepo, imboma kanokolio paa mini lteremele ulu enge nilima teru kanomu.

13 Nani Kraistinga imbo talape mare kinye teru mele olandopa, eno Korin Kraistinga imbo talapemu kinye teru mele mainyendopaya? Ulu tendekumu kau teru, eno Korin imbo talapemu kinye naa teru, akumu kongono tenderumunga eno umbuni tipo melema tapaio ungu naa niu. Eno umbuni aku tepo naa tirumu alowa teru nalo alowa teremunga na kinye konopu keru naa panjiko, tiye kolaio.

14 Kinye na eno moromelena wali yupoko tipo omboi tero nalo ombolio eno umbuni te tipo melema tieio nimboindo naa ombo. Na enonga melema konopu mondopo limboindo naa ombo. Na eno konopu mondopo kanomboindo ombo. Bakulumani anupili lapali pele liko tapondongeindo melema naa noindirimele; anupili lapalini bakuluma liko tapondongeindo melema noindirimele.

15 Aku tepo, nani eno lipo tapondambo nimbo konopu tipo nanga melema eno timbo, na nanu kape eno timbo. Nani eno konopu olandopa mondoromunga enoni na alaye teko konopu mondonge aku mandaya?

16 Aku enonga tenge nalo nani eno umbuni

te naa tiru. Nalo enonga iye mareni Poloni lino umbuni we tirimo, yu melema naa tirimolomunga kou mone wapu limbeindo nimbe amo tondoromo, imboma lipe tapondombaindo tieio naa nimo nimele. Kondi toli ulu pulumu Pol kinye peremo nimele.

¹⁷ Akumu ambe temona nimeleya? Nani iye mare eno moromelena paio nimbo lipo munduru akumani enonga melema wapu liengei paio nimbo lipo munduruya?

¹⁸ Nani oi Taitus eno moromelena paa puwi nimbo enge nimbo lipo munduru wali linonga angenu te Taitus kinye koniye leko palio nimbo lipo mundurula. Pele, Taitus eno moloringina ombalie eno nimbe amo tondopa melema wapu ltimuya? Taitus kinye iltonga konopu tendeku tipe pepili ulu teremboloma tendeku tipo naa teremboloya?

¹⁹ I pipia topo tiromu yuni teremo mele tumbi tipe teremo ningo pilengei nimbe topa tirimo ningo pimeleya? Paa molo! Gote pilipe molopili i nio. Kraistini niwi nimo mele nio. Nanga imbo konopu mondoro imboma, nani ulu teroma pali eno lipo tapondopo konopu enge pepili molonge uluma kau tero nio.

²⁰ Ambe temona eno moromelena ombo wali penga teko molangei konopu lteo mele naa molongena kanambo. Enoni kape na opili konopu lenge mele naa ombona kanonge. Ombo kanombo kinye eno opa karaye teko, teko kondoko mele pengama noirimele imboma kinye konopu keru panjiko, popenge teko mumindili kolko, imboma kondo kolko liko naa tapondoko eno enongano

yu mele mele nokoko, imbomanga ungu umbulkondo nindiko, andoko kolo toko imboma temane toko tiko, eno mongo lili imboma molko, nendo yando unguma naa pilko konopu tendekumu naa pepili uluma yu mele mele teko embambo tiko, ulu keru aku tepama teko paa molko kenjinge kinye kanombonje nimbo piomunga na mini ltepo moro.

²¹ Eno moromelena ombo kanombomunga ungu te peya peremola. Eno moromelena altopo ombo kinye eno kanoko molangei nanga Goteni na tepa pipili kondombalo. Oi ulu pulu keru teringi imbomani teko kenjiringi mele kanoko keru naa pilko konopu topele naa toringi lemo ulu aku tepa mele te na kinye wendo ombalo. Amboma kinye iyema kinye waperu toringi uluma kinye, iye naa pungo ambo naa lili imboma ulu kerinali teringi uluma kinye, aku teko ulu kerima kau tengeindo eio ningo konopu kimbo tiko andoko teringi uluma kinye, aku ulu teko kenjiringima kanoko keru pilko konopu topele naa toringinje. Oi teringi mele we teko moromelenje nimbo pilipo na mini ltepo moro. Paimbo aku ulu teko molangei ondu lemo kanopolio na eno kinye konopu umbuni tepili kola tembo.

13

Poloni Kraistinga Korin imboma kamukumu lepi lepi topa, molonge mele enge nimbe mane tirimu ungu mare

¹ Kinye na wali yupoko tipe eno moromelena omboi tero. Omboi tembomunga ungu te Gotenga bukuna nimo mele i tepa,

Imboma pilko molangei imbo teni imbo te ulu te tepa kenjirimu mele nimbe timbelo kinye imbo akumuni tepa kenjimbelo mele imbo taloni molo yupokoni kanokolio yu tembalo mele manda ningo tinge kinye kau ungumu pilko imbomuni paimbo tepa kenjirimu ningo pilengei! Imbo tendekumuni kau nimbe timbelo ungu naa pilengei! (*Lo 19:15*)

nimbe moromo.

²⁻³ Kraistini nanga kerena ungumu nimbe tiri-monje ningo pilko liko ondowi nimelemunga nani oi wali talo tipe eno kinye ombo molopolio lepi lepi topo tembo niu mele kinye altopo aulke tulena molopolio lepi lepi topo niola. Oi ulu pulu keru teringi imboma kinye, we imbo lupemani altoko ulu pulu keru teremele imboma kape, te tiye naa kolopo eno pali mindili nangei nimbo. Kraist yuni enge pepili eno tepa amenge teremo. Teko kenjirimelemunga mane timbeindo enge naa pepili tamba nimbe naa teremo.

⁴ Paimbo oi yu enge te naa perimu kinye unjo polopeyana uku toko panjiringi kolorumu nalo Gotenga engemuni yu koinjo moromo. Na yu kinye tapu topo morombolomunga yu oi enge te naa pepili molorumu mele na enge te naa pepili morola, nalo na eno moromelena ombo wali Kraist peya tapu topo molombolomunga Gotenga engemu na kinye pepili eno enge nimbo mane timbo.

⁵ Eno yu mele mele enongano enonga konop-uma apuruko pilkolio, lino Kraist paimbo, Yunge ungumu paimbo nimbo enge nimbo pilipo moro-

molonje molo molonje ningo pilengei! Enongano yu mele mele paa wamongo pilengei! Kraist Jisas enonga konopuna moromo ningo pimele konopu lteo. Molo aku teko manda manjiko pilkolio paimbo nimbo enge nimbo naa pilipo moromolo ningo pilengeiya?

⁶ Nalo lino kongono teremolo mele wamongo kanoko pilko apurukolio lino paimbo Kraistini Yunge kongono tendepaio nimbe lipe mundurumu iyema moromolo ningo kanangei konopu lteo.

⁷ Na Gote kinye ungu nimbolio, enoni ulu te teko naa kenjingei liko tapondowi nimbo konge tero. Lino Kraistini Yunge kongono tendepaio nimbe lipe mundurumu iyema moromolo ningo kanangei nimbo aku tepo yu konge naa tero. Akumu ulure molo. Enoni lino kongono teremolo mele kanoko apurukolio yu kolo toli iyemu ninge lemo manda nalo enoni ulu tumbi nilima kau teko molangei konopu lteo.

⁸ Ungu paimbomu tepo mainye mundumbo manda naa temolo. Ungu tukumemu waliwalima lepa kau pumbelo uluma kau lipo tapondopo temolo.

⁹ Lino tepa tamba timbei umbunima wendo omo lemo unguire molo nalo ipuki tiko moromelemunga lino tono koltomolo. Aku tepo Goteni eno lipe tumbi tindipelie molko kondangei enge tipili nimbo Gotendo konge tendepo moromolo.

¹⁰ Awilimuni na yunge kongonomu tendani nimbe eno tepo enge tipo mondambo imbimu na tirimu aku imbimuni eno moromelena ombolio nani eno enge nimbo iri topo eno nimbo maindo

naa mundembo konopu lepolio na kombu tulena molopolio i pipiamu eno topo tipo olandopa olandopa tumbi tiko molangei nio. Awilimuni eno molko kenjingei kongonomu teani nimbe na imbi aku tepamu naa tirimu.

Poloni pipiamu topa pora timbeindo torumu unguma

¹¹ Manda, nanga ango kame, pipia manda topolio eno molaio nio. Eno olandopa olandopa imbo tumbi nilima molamili ningo aku teko molonge uluma enge ningo teko, nani eno teangei nio mele pilko liko teko, konopu tendekuna pupili tendeku tiko molko, ame toko molaio. Aku teko molonge kinye Goteni eno konopu mondopa, eno konopu tendekuna pumbe u nipili taka liko molangei nimo iyemu eno kinye molombalo.

¹² Gotenga imbo kake telima moromelema ango kame ningo eno enongano nendo yando kangulko kondo kolko molaio.

¹³ Gotenga imbo kake teli i moromelemanani pali eno molko kondaio nimele.

¹⁴ Awili Jisas Kraistini eno pali we kondo kolopa molopili molko, Goteni eno pali konopu mondopa molopili molko, Mini Kake Telimu eno kinye pali tapu topa molopili molangei. I peya nio.

UNGU TUKUMEMU
The New Testament in the Imbo Ungu Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Imbo Ungu long Niugini
copyright © 1997 The Bible League

Language: Imbo Ungu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

8e236e4f-bf7f-5fe1-a0ea-4f115d5cbf7e